

Akikért a harang szól

Bár a címet olvasva sokan gondolhatják, hogy egy apró elírás történt, ugyanis könnyen asszociálhatnak róla Ernest Hemingway művére (Akiért a harang szól) is. Ennek ellenére, a következőekben nem e világhírű íróról és könyvéről szeretnék írni, hanem egy korábbi században véghezvitt egyedülálló diadalról, melynek emlékét még ma is őrizzük. Minden délben megszólalnak a falvak-városok templomainak harangjai, de kevesen tudják, hogy ez mikortól lett szokás és miért is jött létre pontosan. Mindez 1456 július 22.-re vezethető vissza, amikor a magyarok „törökverője”, Hunyadi János (és serege) vereséget mért Nándorfehérvárnál a szultán erőire. Azt, hogy miképp kapcsolódik a két esemény egymáshoz, most röviden ismertetem.

Hunyadi János már korábban is nagy fejtörést okozott a töröknek, melyet jól bizonyít a következő itáliai idézet is: „Hunyadit úgy ünnepelték az összes keresztény népek, mint a magyar nép és állam igaz védelmezőjét, a törökök pedig úgy emlegették, mint legfélelmetesebb ellenségüket [...] nyelvükön hadak villámának nevezték, s ha ijesztgetni akarták rosszkodó gyerekeiket, azt mondogatták nekik: - Itt van a Hunyadi!” 1452-ben bár lemondott kormányzói tisztségéről, továbbra is megtarthatta az ország főkapitánya címet, s ezzel a magyar sereg vezetése továbbra is az ő feladata volt. 1454-ben a törökök Szerbia elleni támadását a magyar seregeknek sikerült megghiúsítani, aminek következtében a szultán új célt tűzött ki: ahhoz, hogy a jövőben hasonló eset ne fordulhasson elő, a magyarok ellen indított hadat. 1456-ban megkezdte Nándorfehérvár (ma: Belgrád) ostromát a Duna és a Száva találkozásánál. Nándorfehérvárt ekkor „Magyarország déli kapujának” is nevezték, utalva arra, hogy milyen fontos szerepet töltött be a védelemre létrehozott végvárrendszerben.

III. Callixtus pápa miután hírt kapott a török seregek számbeli fölényéről, elrendelte, hogy délben, minden templomban harangozzanak és a következőképpen imádkozzanak a hívek: „Istenem, tedd, hogy ellenségeink pusztuljanak, tégy csodát!”. Ebből látható, hogy a pápa (és egész Európa) vereségre számított, azonban az akkori technikai fejlettségnek köszönhetően, mire ez az imabulla minden országba eljutott, addigra Hunyadi és a várvédők visszavonulásra készítették a törököket. Ennek köszönhető, hogy ma már (a pápa eredeti szándékával ellentétben) a Nándorfehérvári diadal emlékéhez köthető a déli harangszó. A török további üldözésének pedig csak az szabott gátat, hogy a magyar seregben pestisjárvány tört ki, aminek áldozata lett maga Hunyadi is.

Végezetül, egy további híres történet is kapcsolódik ehhez az ostromhoz, mégpedig Dugovics Tituszé, amelyet szintén mai napig megőriztünk. A legenda szerint, ő volt az a várvédő, aki magával rántotta a mélybe a török zászlót kitűzni akaró janicsárt. Azonban néhány éve kiderült, hogy ez csak egy utólag kitalált történet. A 19. században Dugovics Imre (táblabíró) egy 15. századi adománylevelet készített, amely a következőt tartalmazta: az egyik őse annak fejében kapta Hunyadi Mátyástól birtokait, hogy édesapja (Titusz) véghezvitte e hősi tettet. Tehát a történet csak az irathamisításhoz volt szükséges, amellyel Imre arisztokrata származását szeretne volna bizonyítani a családjából származó hős történetével.

Brósch Zoltán